

UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

GUVERNUL ROMÂNIEI
Ministerul Administrației
și Internelor

PODCA
INOVAȚIE ÎN ADMINISTRAȚIE

Instrumente
Structurale
2007-2013

Analiza politicilor de recrutare de personal pentru sistemul preuniversitar de învățământ

CUPRINS:

1. Introducere
2. Contextul analizei
3. Metodologia de cercetare
4. Provocări generale privind politica de recrutare a cadrelor didactici
5. Analiza celor mai importante "filtre" în recrutarea cadrelor didactice în sistemul preuniversitar
  - 5.1. Concursul pentru ocuparea posturilor didactice vacante/rezervate din învățământul preuniversitar
  - 5.2. Examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar
6. Concluzii/recomandări

1. *Introducere*

Ca document de politici, această analiză urmărește principalele aspecte specifice unui *policy recommendation*: contextul, metodologia urmărită în cadrul analizei, principalele arii investigate, concluziile analizei și recomandări principale de intervenție ameliorativă.

În secțiunea de context este prezentat pe scurt cadrul în care a apărut această inițiativă (proiectul PODCA) și cel de colaborare între CRPE și Ministerul Educației Naționale privind formularea unor politici mai bine informate și fundamentate pe date de cercetare. De asemenea, în această secțiune este prezentată aria aleasă spre analiză, reprezentată de sistemul actual de recrutare a cadrelor didactice în sistemul preuniversitar de învățământ și relevanța acesteia pentru politicile educaționale curente din acest nivel de învățământ.

În secțiunea de metodologie sunt prezentate principalele surse de date utilizate în cadrul analizei: surse primare și surse secundare de date. În prima categorie intră date calitative și cantitative obținute prin intermediul unei anchete prin chestionar, administrată online, adresată inspectorilor de resurse umane de la nivelul Inspectoratelor Școlare Județene. De asemenea, tot în prima categorie intră o serie de interviuri individuale și interviuri focalizate de grup cu manageri școlari și reprezentanți ai autorităților de decizie în această arie de la nivelul Ministerului Educației Naționale. Pentru datele secundare vom folosi informațiile oficiale referitoare la personalul didactic din învățământul preșcolar, primar, gimnazial și liceal (inclusiv învățământul special) oferite de Institutul Național de Statistică. Raportul privind starea învățământului va fi, alături de caietele statistici pe niveluri de educație, o sursă importantă de date. Pentru a realiza comparații cu alte sisteme de educație de la nivel european și internațional vor fi folosite atât datele EUROSTAT cât și alte date din rapoarte și analize recente (Key Data on Education – OECD, rapoarte EURYDICE etc.).

Analiza propriu-zisă este focalizată pe **principalele provocări** cu care se confruntă în prezent politica de recrutare a resurselor umane, și anume:

- **Tendința demografică negativă** atât până în orizontul 2020 cât și în orizontul 2050, care transformă în neviabile o parte din posturile curente ale unor profesori titulari și care va conduce la un număr din ce în ce mai scăzut de posturi vacante scoase la concurs;

- **Erodarea constantă a statutului și imaginii cadrelor didactice** stare de fapt care a condus în timp și la o scădere a celor care au ca primă opțiune (nu ca plasă de salvare) cariera didactică;
- Evoluția sinusoidală a **politicilor de descentralizare** în educație, atât în domeniul resurselor umane, cât și în cel al finanțării educației, care crează în prezent mari diferențe între școlile care sunt sprijinite și cele care nu sunt sprijinite de autoritățile locale;
- Dezechilibrul actual între cele două categorii de profesori angajați la nivel de sistem (**cadrele didactice titulare și cadrele didactice suplinitoare**) în ceea ce privește perspectivele de dezvoltare a unei cariere didactice;
- Provocările privind modul în care este elaborată **lista cuprinzând posturile didactice/catedrele declarate vacante/rezervate** complete și incomplete care este prezentată anual de inspectoratele școlare
- **Sistemul de finanțare puțin motivant**, în special pentru cadrele didactice debutante și pentru cele care trebuie să predea în școli care au o pondere ridicată de elevi în risc de excluziune;

Toate aceste elemente oferă o bază solidă de discuție pentru analiza propriu-zisă a metodologiei actuale pentru ocuparea posturilor/catedrelor declarate vacante în unitățile de învățământ preuniversitar¹. Astfel va fi analizat procesul de selecție prin care se face în prezent recrutarea cadrelor didactice noi în sistemul de învățământ de nivel preuniversitar. În mod deosebit va fi urmărit modul în care este organizat concursul pentru ocuparea posturilor vacante și dificultățile cu care se confruntă unitățile școlare și candidații în actualul cadru de reglementare. De asemenea, vor fi analizate tot în această secțiune provocările cu care se confruntă sistemul de educație pe niveluri, arii curriculare/discipline, medii de rezidență etc.

În secțiunea de concluzii și recomandări sunt reluate, pe scurt principalele aspecte conturate ca provocări din perspectiva datelor de cercetare și, pentru fiecare dintre acestea, sunt formulate o serie de recomandări de intervenție prioritare. Asumând faptul că în prezent politicile în această arie nu se pot ameliora decât printr-o abordare incrementală, analiza noastră va indica mai multe categorii de intervenții, actorii implicați și resursele estimate.

---

¹ Ordinul Ministrului Educației Naționale 5741/2008 cu modificările ulterioare.

2. Contextul analizei

Pentru majoritatea specialiștilor, calitatea unui sistem de educație este reflectată de calitatea resurselor umane de care acest sistem dispune. Profesorii sunt **singura "variabilă"** care are capacitatea de a compensa handicapul socio-economic al unui elev (proveniența dintr-o familie săracă, părinți șomeri și cu nivel scăzut de educație etc.) sau condițiile precare în care acesta învață acasă sau la școală (*lipsa de cărți și rechizite, munca în gospodărie sau în afara acesteia, condiții de temperatură sau de lumină improprie etc.*). **Investițiile în educație și-au dovedit limitele în acele sisteme de educație în care politicile de resurse umane nu au avut un loc important pe agenda de decizie.** România este în prezent, conform datelor statistice EUROSTAT (2012) țara membră a UE care alocă cei mai puțin bani pe cap de elev/student. În aceste condiții, succesul politicilor care urmăresc creșterea calității în sistemul de educație, în special în cazul unor categorii dezavantajate de elevi și studenți, depinde în mod direct de competențele și de motivația resurselor umane. Fie că discutăm de reforma curriculară, de inițiativele în domeniul reducerii fenomenelor de absentism, abandon școlar, de măsurile privind creșterea șanselor absolvenților de a se insera pe piața forței de muncă sau de integrarea copiilor cu CES în învățământul de masă – niciuna dintre aceste inițiative nu poate fi pusă în practică cu succes fără implicarea cadrelor didactice.

România este în prezent, conform datelor statistice EUROSTAT (2012) țara membră a UE care alocă cei mai puțin bani pe cap de elev/student.

Aria aleasă spre analiză în raportul de față o reprezintă, din aceste considerente, politicile care vizează în mod direct recrutarea profesorilor în sistemul preuniversitar de învățământ. Politici care funcționează cu succes în acest domeniu sunt o condiție *sine qua non* pentru restul politicilor educaționale curente dintr-un motiv foarte simplu: alegând oamenii potriviți pentru posturi potrivite, atât la nivelul unei organizații cât și la nivelul întregului sistem preuniversitar de învățământ, ne asigurăm că vom economisi resurse. Iar competențele actuale ale unor profesori bine pregătiți vor putea fi și mai mult dezvoltate printr-un sistem coerent și relevant de formare continuă.

Limitele acestui demers țin atât de ariile abordate cât și de reprezentativitatea datelor de cercetare avute la dispoziție (vezi secțiunea următoare). Fiind încă incertă opțiunea de politici privind *formarea inițială a cadrelor didactice* (status quo, modul psiho-pedagogic în cadrul studiilor de licență sau introducerea

Masteratelor Didactice, conform prevederilor Legii 1/2001), analiza s-a concentrat pe cele două etape importante de selecție a cadrelor didactice: (1) concursul pentru ocuparea posturilor didactice vacante/rezervate din învățământul preuniversitar și (2) examenul de definitivare în învățământul preuniversitar. Datorită contextului specific, această analiză nu a inclus și politicile din aria învățământului universitar, care poate face obiectul unei analize separate.

3. Metodologia de cercetare

Această analiză a folosit atât surse primare cât și surse secundare de date. În prima categorie intră date calitative și cantitative obținute prin intermediul unei anchete prin chestionar, administrată online, adresată persoanelor cu responsabilități în organizarea și derularea examenelor de definitivare și de titularizare de la nivelul Inspectoratelor Școlare Județene. De asemenea, tot în prima categorie intră o serie de interviuri individuale și interviuri focalizate de grup cu manageri școlari și reprezentanți ai autorităților de decizie de la nivelul Ministerului Educației Naționale.

Datele cantitative primare de cercetare nu au fost colectate pe un eșantion reprezentativ național pentru categoriile de actori investigați și, prin urmare, nu permit extragerea unor concluzii care să fie statistic reprezentative la nivel național. În consecință, aceste rezultate au fost completate cu o serie de date secundare: informații oficiale referitoare la personalul didactic din învățământul preuniversitar (inclusiv învățământul special) oferite de Institutul Național de Statistică. *Raportul privind starea învățământului* a fost, alături de caietele statistice pe niveluri de educație, o altă sursă importantă de date. Pentru a realiza comparații cu alte sisteme de educație de la nivel european și internațional am folosit atât datele EUROSTAT cât și alte date din rapoarte și analize recente (Key Data on Education – OECD, rapoarte EURYDICE etc.).

4. *Provocări generale privind politica de recrutare a cadrelor didactice*

În sistemul de educație în anul școlar 2011/2012 erau înscriși cu peste 500.000 de elevi și studenți mai puțin decât în anul școlar 2007/2008. În doar cinci ani populația școlară a scăzut semnificativ, cu aproximativ 15%, situație care este influențată în principal de scăderea numărului de studenți dar și de scăderea numărului de elevi din învățământul primar, gimnazial și profesional (după desființarea Școlilor de Arte și Meserii) – *Tabel 1*. Deși în cazul populației preșcolare această evoluție este ușor pozitivă în acest interval, prognozele demografice indică faptul că efectivele de elevi și studenți vor fi, în continuare, în scădere.

În doar cinci ani populația școlară a scăzut cu aproximativ 500.000 de elevi și studenți.

Tabel 1. Evoluția efectivelor de elevi și studenți, pe niveluri de educație și medii rezidență 2007-2012

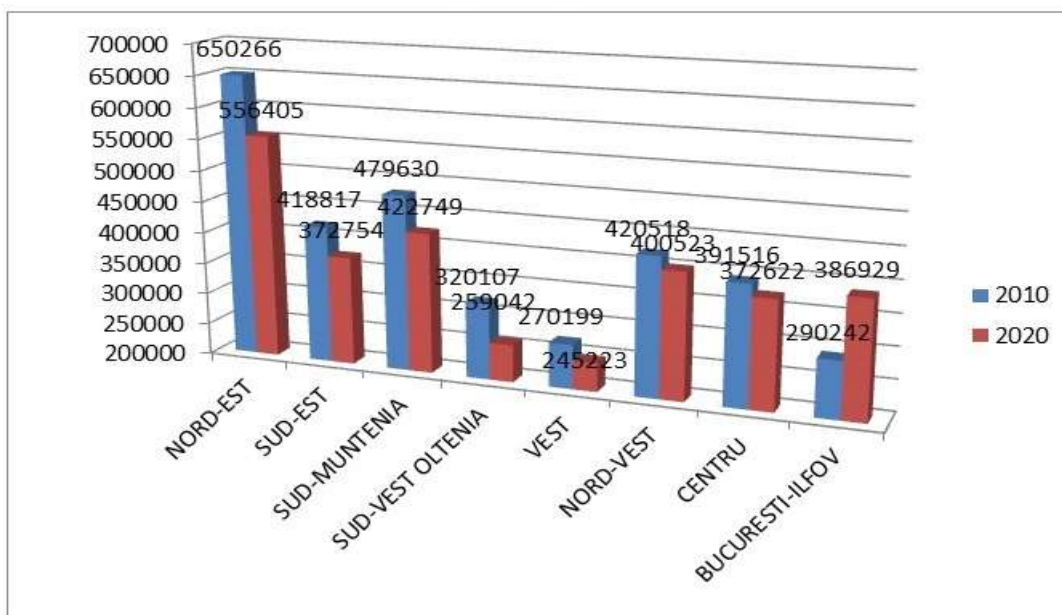
An de școlarizare		2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Învățământul preșcolar	Total	650324	652855	666123	673736	673641
	Urban	332593	340394	352857	364115	369962
	Rural	317731	312461	313266	309621	303679
Învățământul primar*	Total	865175	859169	845679	828853	810126
	Urban	418453	419318	414547	410576	407984
	Rural	446722	439851	431132	418277	402142
Învățământul gimnazial*	Total	924518	893166	873997	862588	819280
	Urban	482133	462556	451433	444831	422467
	Rural	442385	430610	422564	417757	396813
Învățământul liceal	Total	788827	782056	835343	864271	888768
	Urban	524977	500648	501650	492920	818414
	Rural	263850	281408	333693	371351	70354
Învățământul profesional	Total	220322	189234	115432	54531	12382
	Urban	103702	83836	51747	25348	10720
	Rural	116620	105398	63685	29183	1662
Învățământul postliceal	Total	45497	55058	62538	69928	79466
	Urban	34781	41399	45835	52017	77663
	Rural	10716	13659	16703	17911	1803
Învățământul superior	Total	896258	891098	775319	673001	539852
	Public	516650	480239	452982	433063	399464
	Privat	379608	410859	322337	239938	140388
Total		4390921	4322636	4174431	4026908	3823515

* Include atât învățământul de masă, cât și învățământul special. Observație: Datele nu includ elevii străini.

Sursa: Analiza socio-economică a sistemului de educație, formare și învățare pe întreg parcursul vieții - MEC, calcul pe baza datelor INS

Astfel tendința demografică negativă prezentată în Fig. 1 până în orizontul 2020 va transforma în neviabile o parte din posturile curente din învățământ (atât în cazul cadrelor didactice cu contract pe perioadă determinată - suplinitorii, cât și al celor cu contract pe perioadă nedeterminată - titularii). În consecință, ne așteptăm ca în orizontul 2020 cât mai ales în orizontul 2050 un număr din ce în ce mai scăzut de posturi vor scoase la concurs.

Fig 1. Proгноza populației în vârstă de 0-14 ani în perioada 2010-2020, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Analiza socio-economică a sistemului de educație, formare și învățare pe întreg parcursul vieții - MEC, calcul pe baza datelor INS

După cum arătam și în secțiunea privind contextul analizei, responsabilitatea pentru selecția cadrelor didactice în această perioadă apare, din această perspectivă, deosebit de importantă. În condițiile în care numărul posturilor disponibile va fi din ce în ce mai mic, persoanele cu contract nedeterminat, conform reglementărilor în vigoare, vor avea întâietate în ocuparea unei catedre și vor constitui **corpul profesoral pe care sistemul îl va avea la dispoziție până aproape de orizontul 2050**, în condițiile unei cariere didactice de aproximativ 35 de ani.

Tendința de diminuare a personalului didactic este, de asemenea vizibilă. Conform datelor INS (2013) în perioada 2007-2012 personalul care lucrează în învățământ a scăzut cu aproximativ 15%, cele mai afectate fiind nivelul primar, gimnazial și profesional.

În paralel cu acest fenomen se constată faptul că există o erodarea constantă a **statutului și imaginii cadrelor didactice**, stare de fapt care a condus în timp și la o scăderea a celor care au ca primă opțiune (nu ca plasă de salvare) cariera didactică.

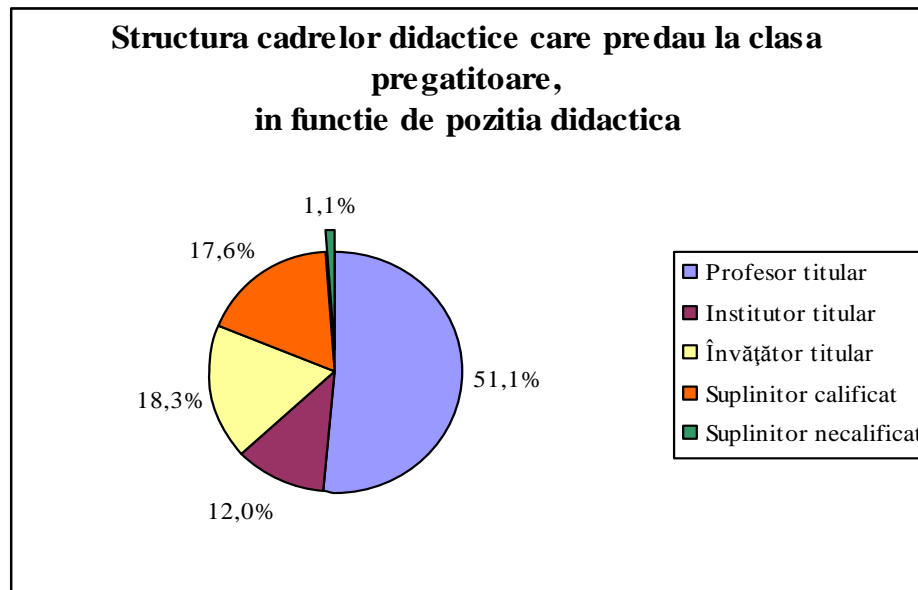
De asemenea, evoluția sinusoidală a **politicilor de descentralizare** în educație, atât în domeniul resurselor umane, cât și în cel al finanțării educației, crează în prezent mari diferențe între școli, atât în ceea ce privește sprijinul acordat de autoritățile locale cât și în ceea ce privește actuala **formulă de finanțare per capita**. În primul caz, profesorii care predau la școli în care autoritățile locale nu doresc sau nu au fonduri să sprijine școala au condiții mai puțin bune de predare în comparație cu colegii lor; în al doilea caz, formula de finanțare discriminează pozitiv școlile din mediul rural doar pentru acoperirea cheltuielilor cu salariile (datorită numărului mai redus de elevi/clasă, în special în cazul învățământului gimnazial): profesorii care predau în școlile din mediul rural primesc însă mai puține fonduri pentru acoperirea cheltuielilor cu materiale didactice, în acest caz școlile din mediul urban fiind avantajate de formula de finanțare (UNICEF, 2013);

Datorită tipului de contract pe care îl au cu școala (termen limitat sau termen nelimitat) se poate observa și o situație de dezechilibru între cele două categorii de profesori angajați la nivel de sistem (**cadrele didactice titulare și cadrele didactice suplinitoare**) în ceea ce privește perspectivele de dezvoltare a unei cariere didactice cât și în ceea ce privește continuitatea la clasă. Există în prezent situații în care fluctuația cadrelor didactice suplinitoare face ca, de exemplu, o clasă să aibă pe parcursul ciclului gimnazial doi, trei sau chiar patru profesori de matematică sau de limba română! Analizele în cadrul proiectului ISE *Zone Prioritare de Educație* au demonstrat faptul că acest nivel ridicat de fluctuație se corelează cu absenteismul, rezultatele școlare mai slabe și cu situația de abandon școlar.

Fluctuația cadrelor didactice se corelează cu absenteismul, rezultatele școlare slabe și cu abandonul școlar

Un alt exemplu interesant îl putem observa în cazul clasei pregătitoare. Un studiu recent al ISE (2013) arată că cea mai mare parte a cadrelor didactice care predau la clasa pregătitoare sunt cadre didactice titulare, în timp ce aproximativ o cincime sunt suplinitori. Din punctul de vedere al calificării, doar 1,1% din cadrele didactice care predau la clasa pregătitoare sunt încadrate ca suplinitor necalificat – Fig. 2.

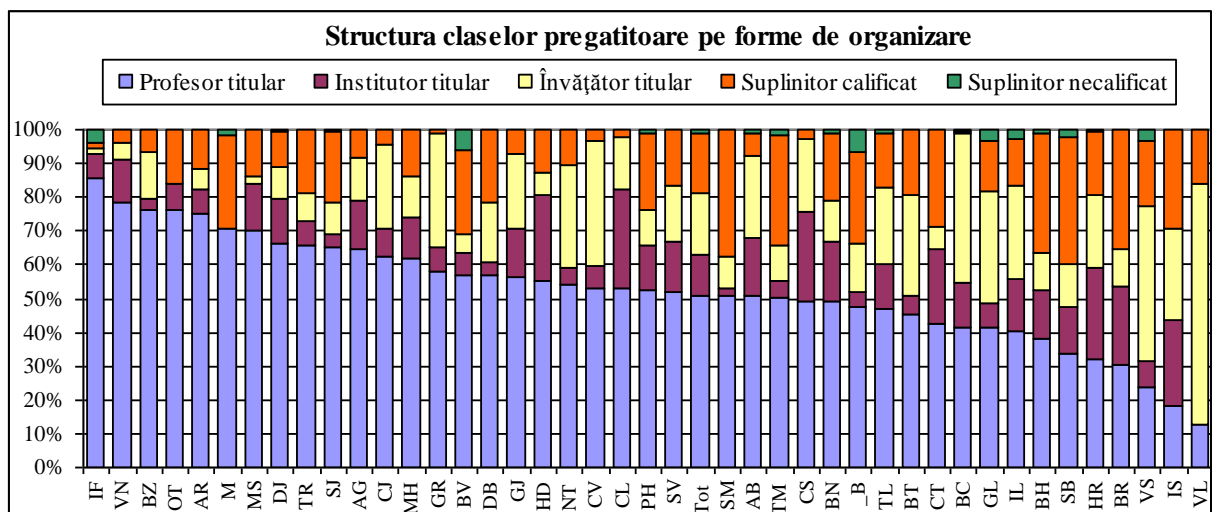
Fig. 2 – Structura cadrelor didactice care predau la clasa pregătitoare (2012/2013)

Sursa: Studiu ISE, 2013

Distribuția pe județe a suplinitorilor necalificați este foarte variată. Cei mai mulți sunt încadrați în municipiul București (6,6%), în județul Brașov (5,9%) și în județul Ilfov (3,6%) – Fig 3, în timp ce în aproape jumătate dintre județe încadrarea la clasa pregătitoare s-a făcut doar cu personal calificat.

Fig. 3. – Distribuția pe județe a modalității de încadrare a cadrelor didactice la clasa pregătitoare (2012/2013)

Sursa: Studiu ISE, 2013

După cum se observă în Tabelul 2, aproximativ o cincime dintre cadrele didactice care predau la clasa pregătitoare au studii de nivel liceal și postliceal, procentul cadrelor didactice cu studii medii sau cu studii universitare de scurtă durată fiind mai mare în mediul rural, în timp ce procentul cadrelor didactice cu studii superioare de lungă durată, studii postuniversitare, master și doctorat este mai mare în mediul urban.

Tabel nr. 2. Distribuția cadrelor didactice în funcție de nivelul de studii

Nivelul de studii	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total
Liceal	971	450	1421	18,0%	12,9%	16,0%
Postliceal	462	123	585	8,5%	3,5%	6,6%
Universitar de scurtă durată	1673	983	2656	30,9%	28,2%	29,8%
Universitar de lungă durată	1871	1387	3258	34,6%	39,7%	36,6%
Postuniversitar	49	50	99	0,9%	1,4%	1,1%
Master	380	481	861	7,0%	13,8%	9,7%
Doctorat	2	17	19	0,0%	0,5%	0,2%
Total	5408	3491	8899	100,0%	100,0%	100,0%

Sursa: Studiu ISE, 2013

În sistemul actual există anumite provocările și în ceea ce privește modul în care sunt identificate de către unitățile școlare **posturile didactice/catedrele declarate vacante/rezervate** (complete sau incomplete) și comunicate anual de inspectoratele școlare. De exemplu, există cadre didactice care indică faptul că lista acestor posturi publicate înainte de examenul de ocupare a catedrelor nu coincide cu cea comunicată la repartizarea propriu-zisă. Această situație crează confuzii și demotivare, calculul candidatului fiind diferit de cel al comisiei.

Există, de asemenea, un **insuficient sprijin individualizat** și **un sistemul de finanțare puțin motivant**, în special pentru cadrele didactice debutante și pentru cele care trebuie să predea în școli din zone izolate, dezavantajate socio-economic, care au o pondere ridicată de elevi cu oportunități reduse, în risc de excluziune.

Un exemplu privind distanța între cerințe și sprijinul pe care profesorii îl primesc pentru a face față cu succes acestor cerințe îl găsim în cazul **clasei pregătitoare**. Aceasta a fost introdusă ca o punte de legătură între grădiniță și școală, urmărind

adaptarea și integrarea copilului în mediul școlar (ISE, 2013). Programele școlare pentru clasa pregătitoare (aprobate prin OMECTS nr. 3656/29.03.2012) au un caracter inovativ, urmărind în mod deosebit formarea de competențe specifice pentru fiecare disciplină școlară studiată. Astfel, pentru prima dată la acest nivel de învățământ au fost introduse competențele și au fost propuse discipline de studiu noi, urmărind o tendință de abordare integrată a conținuturilor.

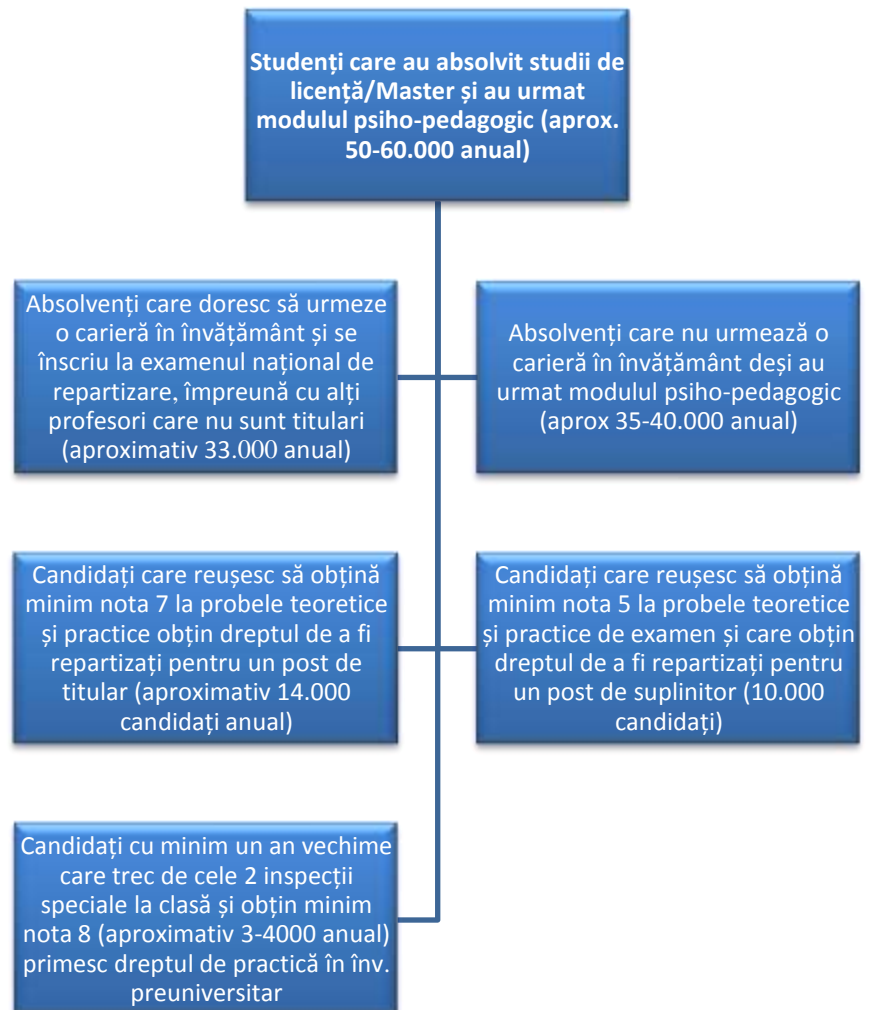
Au fost reunite domenii studiate distinct până acum, precum *Matematică și explorarea mediului*, *Muzică și mișcare*, *Arte vizuale și lucru manual*, altele propunând domenii noi, și anume *Dezvoltarea personală și Educație pentru societate*. Programul de formare pe care l-au urmat toți profesorii de la clasa pregătitoare a fost însă insuficient pentru a-i ghida în mod sistematic în formarea celor opt competențe cheie care determină profilul de formare a elevului, pornind de la setul de competențe specifice și generale prevăzute de programa școlară a fiecărei discipline (care vizează, de exemplu, dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă a limbajului și comunicării, precum și dezvoltarea capacităților și a atitudinilor în învățare a unui elev, asigurând bazele formării și dezvoltării sale).

De asemenea, persistă **diferențe salariale** semnificative între profesori pe baza vechimii cât și a nivelului de învățământ la care se predă. Aceasta deși studiile recente indică importanța deosebită a fiecărei etape în dezvoltarea unui copil (ciclul preșcolar și primar asigurând fundamentul pentru dezvoltarea ulterioară a competențelor acestuia), iar cerințele de studii în cazurile acestor cicluri au fost ridicate (studii de licență).

5. Analiza celor mai importante "filtre" în recrutarea cadrelor didactice în sistemul preuniversitar

Datorită incertitudinii cu privire la aplicarea în viitorul apropiat a prevederilor Legii Educației nr 1/2011 în ceea ce privește înființarea Masteratelor Didactice, această analiză urmărește următoarele două "filtre" importante în recrutarea/angajarea cadrelor didactice din sistemul preuniversitar de învățământ – examenul de repartizare în învățământ și examenul de definitivat.

Într-o abordare unitară, concluziile acestei analize vor trebui avute în vedere atât în designul politicilor privind formarea inițială a cadrelor didactice cât și în designul politicilor privind formarea continuă. Cum se poate observa în figura de alăturată, ambele examene/concursuri reprezintă "porți" importante de intrare în sistem (cu durată determinată sau nedeterminată):

Cu alte cuvinte, sistemul de formare inițială asigură că selecția ulterioară se va face având ca bază un grup de candidați bine pregătiți ce pot intra într-o competiție pozitivă cu cadrele didactice care încă nu sunt titulare (nu au un contract de muncă pe perioadă nedeterminată) ce se prezintă la examenul de ocupare a unui post didactic vacant din învățământul preuniversitar. Sistemul de formare continuă va putea oferi celor care dobândesc dreptul de practică în învățământul preuniversitar ocazii de dobândire a unor noi

competențe utile în lucrul cu elevii, adaptate specificului acestora (elevi din mediul rural, elevi care aparțin minorității rome, elevi cu cerințe educaționale speciale sau alți copii cu oportunități reduse). De asemenea, cultura școlară care stimulează participarea la formarea continuă și activitățile de mentorat vor putea ghida ulterior acești profesori în activitățile dezvoltare profesională la locul de muncă.

5.1. Concursul pentru ocuparea posturilor didactice vacante/rezervate din învățământul preuniversitar

---

1. Condițiile de ocupare a posturilor didactice din sistemul de învățământ preuniversitar sunt reglementate de următoarele acte normative:

- Legea educație naționale nr.1/2011
- Metodologia-cadru privind mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar, metodologie care este emisă la începutul fiecărui an școlar, în noiembrie și reglementează mișcarea personalului didactic pentru anul școlar viitor
- Centralizatorul privind disciplinele de învățământ, domeniile și specializările, precum și probele de concurs, valabile pentru încadrarea personalului didactic din învățământul preuniversitar 2013

2. În ultimii ani, Metodologia-cadru privind mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar a suferit multiple schimbări, un rol determinant avându-l factorul politic și sindicatele din învățământ:

- Etape de mobilitate care au fost eliminate din calendar:
  - ✓ Transferul la cerere al cadrelor didactice, anulat în anul școlar 2012-2013, dar reintrodus în august 2012, prin consimțământ între unitățile de învățământ
  - ✓ Detașarea în interesul învățământului, eliminat pentru anul școlar 2012-2013
  - ✓ Introducerea completării de normă la nivelul localității, cu acordul unităților de învățământ, fără ședințe publice organizate de inspectoratul școlar, pentru anul școlar 2012-2013.
  - ✓ Întregirile de normă didactică într-o singură unitate/specializare prin decizii la nivelul unităților de învățământ care modificau deciziile de numire pe post a cadrelor didactice
  - ✓ Prelungirea activității ca titular pentru cadrele didactice pensionabile, eliminată în ultimii 2 ani școlari, dar reintrodusă pentru anul școlar 2013-2014.

- Introducerea transferului la cerere prin consimțământ între unitățile de învățământ, transfer gestionat de comisia de mobilitate constituită la nivelul unităților, comisie care este formată din cadrele didactice din unitatea de învățământ care nu sunt, de cele mai multe ori, cu expertiză în metodologia de mișcare a personalului didactic.
- Criteriile de selecție a cadrului didactic care va primi acordul pentru pretransfer nu sunt în favoarea candidatului cu punctajul cel mai mare.
- Inversarea ordinii etapelor de mobilitate: transferul înaintea/după restrângerii/restrângerea de activitate; detașarea în interesul învățământului după concursul de ocupare a posturilor didactice
- Incertitudinea produsă de definirea noțiunii de titular al sistemului național de învățământ *versus* titular al unității de învățământ prevăzute în legea educației, noțiuni care apar în legea educație dar sunt modificate de ordonanțe de guvern sau ordine de ministru
- Punctajele cadrelor didactice corespunzătoare criteriilor de evaluare sunt dovedite prin adeverințe eliberate on-line fără posibilitatea verificării veridicității lor
- Modificări aduse Legii Educației la presiunea sindicatelor pe fondul pactului social
- Reducerea numărului de norme didactice/didactice auxiliare/nedidactice finanțate în ultimii 5 ani (cu aproximativ 60.000 norme)
- Slaba finanțare a sistemului, lipsa de motivare financiară a cadrelor didactice
- Transferul finanțării către autoritățile locale care generează dependență de factorii politici

3. Noțiunea de decentralizare a mobilității cadrelor didactice s-a aplicat încă din 2008, în acele județe pilot, decentralizare care a vizat posibilitatea selecție resursei umane, a generat următoarele provocări:

- concursul de ocupare a posturilor didactice pe centre de concurs, cu subiecte la nivelul centrului, concurs care a dat posibilitatea ocupării unor posturi didactice în zone izolate din mediul rural, dar, datorită condițiilor metodologice, nu a favorizat candidații care nu au avut posibilitatea ocupării unui post titularizabil chiar dacă au avut medii foarte mari;
- dificultatea încadrării cu personal didactic calificat în unitățile izolate din mediul rural
- necomunicare în timp util a situațiilor apărute, din punct de vedere al mobilității, de către conducerile unităților de învățământ

- calendarul și metodologia de mișcare nu au fost promovate în toate școlile de managerii unităților de învățământ (nu au fost cunoscute de cadrele didactice)
- transferul de responsabilitate către școli în ceea ce privește organizarea concursurilor de ocupare a posturilor, poate duce la unele sincope datorate lipsei de experiență a directorilor în organizarea unor astfel de concursuri
- imposibilitatea încadrării cu personal didactic calificat/titular în unitățile școlare izolate, cu efective mici de elevi
- recrutarea, în anumite unități de învățământ, îndepărtate și izolate, a cadrelor didactice necalificate
- lipsa de interes a cadrelor didactice privind calendarul și metodologia de mobilitate
- lipsa de transparență și de obiectivitate a managerilor unităților de învățământ în vacantarea posturilor didactice, generate de factorii decidenți, în special în mediul rural

4. Mișcarea personalului didactic este suficient de transparentă datorită aplicației informatizate, posturile didactice fiind vizibile pentru toți candidații, înscrierea lor în etapele de mobilitate fiind realizată tot informatizat, dar cu următoarele probleme:

- dificultăți legate de acreditarea studiilor absolvenților facultăților private, studii nerecunoscute de minister, dar drepturi câștigate de absolvenți în urma unor procese judiciare intentate ministerului
- aplicația on-line pusă la dispoziție de MEN a fost uneori în imposibilitatea de a fi utilizată; ca urmare s-au redus drastic intervalele de rezolvare a unor etape din calendar iar durata ședințelor publice a fost mult prelungită
- procedura de rezolvare a unor situații eronate este destul de complicată, birocratică, cu mulți factori implicați: directori, președinți de centre de concurs, inspectori generali, directori de resort din minister, responsabili IT ai firmei care gestionează aplicația.

Situația în 2013

Rata de promovare (cel puțin nota 5) înregistrată la proba scrisă a concursului pentru ocuparea posturilor didactice vacante/rezervate din învățământul preuniversitar, din data de 30 iulie, înainte de soluționarea contestațiilor, este de 79,89%. Au fost evaluate lucrările a 29.509 de candidați. Dintre aceștia, 14.098 de candidați (47,78%) au obținut note între 7 și 10, iar 9.476 de candidați (32,11%), note între 5 și 7. 160 de candidați au obținut nota 10 (cei mai mulți în București - 19). Cel mai ridicat procent al notelor peste 7 s-a înregistrat în județul Cluj (56,82%), iar cel mai scăzut procent, la același capitol, în județul Mehedinți (30,02%). 5.935 de participanți au obținut note sub 5.

Contestațiile se depun în perioada 5-6 august la sediile inspectoratelor școlare județene (astăzi, 5 august, imediat după afișarea rezultatelor, până la ora 21.00, respectiv mâine, 6 august, între orele 8.00 și 15.00). Afișarea rezultatelor finale are ca termen data de 8 august.

Pentru angajarea pe perioadă nedeterminată (titularizare), candidații trebuie să obțină minimum nota 7 (șapte) atât la proba scrisă, cât și la proba practică/inspecția specială la clasă în profilul postului. Pentru angajarea pe perioadă determinată (suplinire), candidații trebuie să obțină minimum nota 5 (cinci) atât la proba scrisă, cât și la proba practică/inspecția specială în profilul postului.

La proba scrisă pentru ocuparea posturilor didactice/catedrelor vacante/rezervate din învățământul preuniversitar, **s-au prezentat 32.374 de candidați (88,48%)**. 53 de candidați au fost eliminați din cauza unor tentative de fraudă, iar 7,6% dintre cei prezenți s-au retras din motive personale sau medicale. **Pentru concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante/rezervate în învățământul preuniversitar, sesiunea 2013, au fost publicate 6.074 posturi didactice/catedre vacante pentru angajare pe perioadă nedeterminată (3.141 în mediul urban și 2.933 în mediul rural).**

Sursa: Ministerul Educației Naționale, 2013

5.2. Examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar

Începând cu anul 2012, definitivarea în învățământ se obține prin participarea la un **examen național**, care a dobândit cu această ocazie **mai multă greutate și importanță decât în anii anteriori**.

- În conformitate cu art.41 din *Legea educației naționale*, în urma promovării examenului de definitivare, cadrele didactice dobândesc dreptul de practică în învățământul preuniversitar; se pune astfel accentul pe pregătirea de specialitate, metodică și psihopedagogică realizată în etapa de formare inițială. Totuși, rezultatele obținute în anul 2012 (primul an în care examenul devine național), în care procentul de promovabilitate a fost de 56%, au arătat că formarea inițială nu asigură multor candidați pregătire cerută pentru accesul

la cariera didactică. Considerăm că este absolut necesară organizarea unor **programe de pregătire pentru examenul de definitivat**, cu finanțarea necesară, care să sprijine profesorii debutanți.

- Definitivarea în învățământ probează **dobândirea competențele minime necesare pentru cariera didactică**. Acestea includ și competențele demonstrate practic prin inspecțiile la clasă, pe lângă cunoștințele teoretice evaluate la proba scrisă. În aceste condiții, ar fi necesar ca media notelor la inspecțiile la clasă să fie luată în calculul mediei de promovare a examenului de definitivat. Din anul școlar 2012/2013, pentru gradul II se ia în calcul nota la inspecția finală, nota la proba scrisă și nota la proba orală. Același algoritm se poate aplica și la media de definitivat, stabilind ca media inspecțiilor la clasă să aibă o pondere în nota finală (25-30%). Astfel, nota de promovare a definitivatului fiind ridicată la 8, vor fi ridicate exigențe care pot fi mai ușor atinse de candidații care demonstrează practic competențe didactice.
- Organizarea examenului de definitivare în învățământ este similară cu cea a examenului de titularizare: înscrierea în aplicația națională, subiecte unice elaborate de Centrul Național de Evaluare și Examinare, evaluarea în centre stabilite la nivel național. Considerăm că este o schimbare necesară, binevenită pentru importanța acestui examen, iar cadrele didactice care acced în sistemul de învățământ trec practic printr-o selecție riguroasă și conștientizează nevoia unei pregătiri solide pentru cariera didactică.
- În cazul cadrelor didactice care nu au promovat examenul de definitivat în cele trei sesiuni permise, sau în cazul celor care au depășit vechimea acceptată și nu se prezintă la examen, legislația actuală prevede că pot funcționa în continuare în sistemul de învățământ, dar cu statut de profesor debutant și pe perioadă determinată. Considerăm că, așa cum este organizat acum examenul național de definitivare în învățământ, acesta are valoare de selecție a celor care pătrund în sistem. Astfel, cei care au la dispoziție trei sesiuni în cinci ani pentru a promova examenul, însă nu reușesc să promoveze, nu ar mai trebui să rămână în sistem.
- Având în vedere art.3 din Metodologia 6193/2012, candidații trebuie să îndeplinească condiția ca studiile absolvite să fie autorizate/acreditate în baza unei hotărâri de guvern. În aceste condiții, validarea legalității studiilor candidaților trebuie să fie făcută de o persoană cu pregătire juridică, fapt ce nu este prevăzut în actuala metodologie. În consecință **juristul angajat al ISJ**

poate să valideze dosarele de înscriere ale candidaților, similar cu situația la examenul de titularizare.

Situația în 2013

Ministerul Educației Naționale a centralizat rezultatele parțiale, înainte de contestații, privind promovarea examenului național de definitivare în învățământul preuniversitar, sesiunea 2013. Din totalul de 7.400 candidați prezenți la proba scrisă, 6.651 de candidați au finalizat această probă și 3.181 (47,83%) au promovat. Cel mai ridicat procent de promovare s-a înregistrat în județul Gorj - 76,47% -, iar cel mai scăzut procent, în județul Caraș-Severin - 29,33%. Dintre candidații care au reușit să promoveze examenul, 32 au obținut note de 10, iar alți 174, note între 9,50 și 9,99. Cele mai multe note obținute, însă, 1.826, au fost între 8 și 8,49. Cadrele didactice care au promovat examenul național de definitivare au dobândit dreptul de practică în învățământul preuniversitar.

Candidații prezenți la examenul de definitivare au avut de susținut două probe. Prima, care s-a desfășurat în perioada ianuarie - iunie, a constat în susținerea a două inspecții speciale la clasă și a avut caracter eliminativ. În urma acesteia, din cei 8.567 de candidați înscriși, au reușit să se califice pentru a doua probă, scrisă, din data de 18 iulie, 7.889 de candidați.

Menționăm că, pentru sesiunea din acest an, MEN a decis ca nota minimă de promovare a examenului național de definitivare în învățământ să fie 8 și nu 7. O altă noutate adoptată de MEN a fost acordarea dreptului de a participa la acest examen și debutanților cu un an vechime la catedră.

Sursa: Ministerul Educației Naționale, 2013.

6. Concluzii/recomandări

1. Orice propunere de ameliorare a sistemului de recrutare actual, care să asigure o mai bună selecție a viitoarelor cadrelor didactice, **trebuie realizată cu prioritate**. Ținând cont de prognozele demografice actuale, până în orizontul 2020 și, mai ales, până în 2050 numărul elevilor și studenților înscriși în sistemul românesc de educație se va diminua semnificativ, ceea ce înseamnă că în fiecare an vor fi scoase la concurs un număr din ce în ce mai redus de posturi. Un sistem mai eficace și mai eficient de recrutare pus în practică peste cinci sau zece ani va avea șanse reduse să schimbe semnificativ calitatea corpului profesoral, din simplul motiv că acesta se va aplica unui număr mai redus de potențiali viitori profesori în comparație cu situația prezentă.

2. Tendințele demografice negative oferă însă oportunitatea ca, în viitor, selecția candidaților să fie mai riguroasă, **în condițiile păstrării nivelului actual de resurse alocate** pentru concursul național de ocupare a posturilor vacante și pentru examenul de definitivare în învățământul preuniversitar. Va fi posibil astfel creșterea numărului de ore de asistență la clasă cât și diversificarea modalităților de evaluare a candidaților (de exemplu, luarea în considerare a unui portofoliu personal).
3. Este necesară accentuarea măsurilor de transparentizare a procedurilor curente atât de la nivelul unității școlare cât și al ISJ. De exemplu, merită evaluată în detaliu măsura de introducere a completării de normă la nivelul localității, cu acordul unităților de învățământ, fără ședințe publice organizate de inspectoratul școlar, introdusă pentru prima dată pentru anul școlar 2012-2013.
4. De asemenea, este necesară o analiză sistematică a situației curente cu privire la **categoriile de absolvenți** care optează pentru urmarea modulului psiho-pedagogic, a celor care se înscriu la concursul de ocupare a unui post didactic vacant și a celor care se înscriu la examenul de definitivare în învățământ; de asemenea, este necesară o analiză aprofundată a **rezultatelor** obținute de acești candidați la examenele/concursurile organizate la nivel județean cât și a profilului catedrelor/posturilor care ajung să fie ocupate de candidați care au obținut note minime la probele teoretice sau practice.
5. Rămâne o prioritate și analiza catedrelor/posturilor care nu ajung să fie ocupate în urma concursului. Identificând disciplinele și distribuția geografică a acestora pot fi fundamentate **politici de susținere a resurselor umane dintr-o anumită comunitate** (de exemplu, cele izolate, cele dezavantajate socio-economic sau cu o pondere ridicată a populației de etnie romă), prin care catedrele să fie ocupate de absolvenți care provin chiar din aceste comunități.
6. În prezent, procesul de recrutare al viitoarelor cadre didactice se bazează foarte mult pe verificarea cunoștințelor teoretice ale candidaților. Ponderea notei obținute la proba scrisă a examenului de titularizare este **de trei ori mai ridicată** în cazul acestui criteriu, în comparație cu proba practică. Această alegere are avantaje de necontestat (criteriile de selecție între

candidați în cazul examenelor scrise sunt mai ușor de cuantificat/aplicat în mod obiectiv), însă opțiunile curente pentru supra-ponderarea rezultatelor candidaților la proba teoretică și lipsa unor criterii mai clare/obiective în ceea ce privește probele practice fac ca, pentru moment, concursurile și examenele să avantajeze candidații cu o solidă pregătire teoretică **în detrimentul celor care dovedesc foarte bune abilități de predare**. Recunoaștem că un foarte bun fizician nu înseamnă automat și un foarte bun *profesor* de fizică. Cu toate acestea, proba practică/inspecția specială la clasă în profilul postului este în prezent luată în calcul doar cu o pătrime în stabilirea notei unui candidat.

7. Definitivarea în învățământ probează **dobândirea competențele minime necesare pentru cariera didactică** dar sistemul curent de evaluare utilizează numai criteriul admis/respins la inspecțiile speciale la clasă. Ponderea celor care nu sunt admiși este în prezent foarte redusă, diferența fiind făcută de cunoștințele teoretice evaluate la proba scrisă. În aceste condiții, ar fi necesar ca media notelor la inspecțiile la clasă să fie luată în calculul mediei de promovare a examenului de definitivat, avantajând candidații care demonstrează practic faptul că dețin competențe didactice.
8. Situația celor care se înscriu la concursul pentru ocuparea unui post didactic vacant/rezervat **imediat după absolvire**, fără experiență la catedră și care intră în competiție cu profesori cu experiență trebuie, de asemenea, mai clar reglementată iar măsurile de sprijin pentru aceștia prin programe de mentorat (pilotate cu succes în cadrul unor proiecte finanțate din POS DRU) pot fi extinse la nivel de sistem.
9. Având în vedere statutul examenului de definitivat, cadrele didactice care nu au promovat acest examen în cele trei sesiuni permise sau cei care au depășit vechimea acceptată și nu se prezintă la examen **nu ar mai trebui să aibă dreptul să predea în sistemul de învățământ preuniversitar**.
10. Nu în cele din urmă, este necesară o analiză a distanței care pare să crească dintre **ceea ce se cere/așteaptă de la un cadru didactic** din sistemul preuniversitar și **nevoile de asistență/sprijin pentru a face față cu succes acestor cerințe**. O abordare adecvată în această arie este cea care promovează un sistem care leagă performanța cadrului didactic atât de

sistemul de salarizare cât și de accesul la resurse pentru dezvoltare competențelor profesionale/personale (de exemplu, programe speciale de pregătire pentru examenul de definitivat).

Acest raport apare în cadrul proiectului "Dezbatem Politici, Creștem Expertiză", cod SMIS 40667, derulat de Centrul Român de Politici Europene, proiect co-finantat din Fondul Social European, prin PODCA.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României. Opiniile exprimate nu implică automat poziția tuturor experților afiliați CRPE sau a altor instituții și organizații partenere CRPE.

Credit foto copertă:

© CRPE august 2013

Centrul Român de Politici Europene

Știrbei Vodă nr. 29, Etaj 2

București

office@crpe.ro

Tel. +4 0371.083.577

Fax. +4 0372.875.089

Titlul proiectului: Dezbatem Politici, Creștem Expertiza

Proiect cofinanțat din Fondul Social European

Editor: Centrul Român de Politici Europene

Data publicării: August 2013

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.